

Волошинов С. А.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонська державна морська академія
м. Херсон, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МОРСЬКОГО ФАХІВЦЯ

Сучасний етап розвитку освіти пов'язаний з компетентнісно-орієнтованим підходом до навчання. Одним із аргументів на користь запровадження такого підходу, як зазначає Н. М. Бібік, є необхідність узгоджувати освітні системи з метою надання молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначитися у житті, самостійно продовжувати навчання протягом усього життя [1, с. 50]. Головною його особливістю С. Адам визначає перенесення акцентів з процесу навчання на результати, якими є компетентності та результати навчання, що не є ізольованими одиницями навчальних планів, а втілюють елементи академічної та професійної освіти, оцінку попереднього досвіду навчання та тенденції до подальшого розвитку [2, с. 9]. Тому важливість питання визначення сутності професійної компетентності майбутнього морського фахівця є актуальною.

За традиційним навчанням спостерігається не узгодженість між тими вимогами, які висуваються до людини у процесі навчання і які висуває реальна професійна діяльність у швидко змінюваних умовах сучасного суспільства. Оскільки саме у вищій школі значною мірою формується світогляд і професійна компетентність морських фахівців, то сучасний педагог морського освітнього закладу має усвідомлювати процеси, що відбуваються в суспільстві та у морській галузі, бачити тенденції розвитку цієї галузі. Адже розвиток цивілізації формує нову мету освіти і шляхи їх досягнення. Тому потрібно відходити від колишньої парадигми навчання у професійній підготовці морських фахівців, де основний акцент робився на придбання та передачу знань. Морська освіта має бути більш центрована на студенті, повинна змінитися роль викладача на тьютора (фасилітатора), вимагають уточнення цілі навчання, має здійснитися перехід від вхідних ресурсів до результатів га змінитися організація освітнього процесу.

Вивченню питання професійної компетентності морських фахівців присвячені наукові праці М. І. Бабишеної, О. М. Безбаха, Л. М. Бородіної, Д. Г. Корнеєва, Л. В. Ліпшиць, С. С. Мойсеєнко, М. А. Рєпина, Л. Г. Ступіпої, Є. Б. Скачкова, І. В. Сокол, В. В. Фадєєвої, О. О. Фролової, В. В. Чернявського, М. І. Шермана та ін.

Мореплавання відноситься до екстремальних видів людської діяльності і саме специфіка цієї діяльності висуває підвищені, особливі вимоги до особистості мореплавця [3, с. 35]. На думку С. С. Мойсеєнко, готовність до професійної діяльності передбачає не тільки наявність знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення трудової діяльності, а й застосування

творчого підходу. Тому мета професійного розвитку вбачається у досягненні вищого рівня професіоналізму, професійної та загальної культури, соціалізації, духовно-морального вдосконалення [3, с. 28].

В. М. Дуліним [4] обґрунтована інтегральна складова професійної готовності морського фахівця як досвід дій у небезпечних для життя екстремальних умовах та описано склад і структура цієї готовності як психічного феномена і цілі педагогічного процесу короткострокового навчання в навчально-тренувальному центрі.

У своєму дослідженні М. А. Ренін [5] дає визначення фундаментальної компетентності морських спеціалістів як єдності знань і досвіду дій в екстремальних ситуаціях, достатніх для ефективної боротьби за живучість судна і врятування життя людей. Фундаментальна компетентність морського фахівця, виділяється ним у складі професійної компетентності і структурується взаємозв'язком п'яти компонентів: орієнтаційно-мотиваційного, професійно-технічної, рефлексивно-психологічного, соціально-психологічного, креативно-ситуаційного.

Однією із складових професійної компетентності майбутніх морських спеціалістів І. В. Чернікова [6] вбачає громадянськість морського фахівця, що є системною властивістю особистості, яка інтегрується єдністю когнітивного, емоційного і діяльнісного компонентів і робить вплив на ефективність його конкурентоспроможності в світовому просторі професійної діяльності.

Фізичну культуру як інтегральну складову необхідних професійних компетентностей майбутніх морських фахівців виділяє Є. Б. Скачков [7], яка розглядається у складі здоров'язберігаючих професійних компетентностей морських фахівців як цілісна властивість особистості, що визначається сукупністю соціально-особистісних, психофізіологічних, фізичних і медико-біологічних компонентів професійної готовності в єдності з професійно значущими фізичними руховими вміннями та навичками з урахуванням індивідуальних особливостей, що забезпечують високу життєздатність, працездатність і виживання в типових умовах, пов'язаних з діяльністю морського інженера.

Важливою умовою формування професійної картини світу моряків є подолання культурних і мовних бар'єрів, а використання іноземної мови обумовлено застосуванням як в професійних цілях, так і в сфері полікультурного спілкування. Тому низкою науковців наголошується на формуванні іншомовної компетентності морських фахівців (Л. Г. Сгупіна, В. О. Черніков, С. Л. Барсук, С. В. Козак та ін.).

На думку Л. В. Ліпшиць «професійне зростання майбутніх судноводіїв міжнародних рейсів неможливе без досягнення ними відповідного рівня соціокультурної компетентності, оскільки мультинаціональне середовище на борту судна стимулює членів екіпажу до участі у міжкультурній комунікації» [8, с. 3]. Така думка підтверджується більшістю крৌінгових компаній.

Професійна компетентність морського фахівця найчастіше визначається як єдність професійних знань, навичок, умінь і досвіду, яке визначає успішність виконання своїх обов'язків в морській діяльності на морських об'єктах (5, с. 10).

У контексті компетентнісного підходу поняття професійною компетентністю судноводія морського флоту висвітлювала О. Попова, розуміючи його як інтегральну сукупність мобільних професійно-кваліфікаційних, шорних, соціально-гуманітарних і особистісних компетентностей (якостей) майбутнього капітана, які детермінують його здатність та готовність до професійної діяльності в умовах підвищеної відповідальності та ризику, дають змогу отримувати у фаховій справі результати, які б відповідали вимогам науково-технічного прогресу сучасних соціокультурних норм і системи аксіологічних орієнтирів суспільства [9, с. 357].

О. О. Дендеренко, визначаючи професійну компетентність майбутнього суднового механіка як інтегровану властивість професіонала, зазначає, що вона складається з трьох взаємопроникаючих компонентів: когнітивного, функціонально-діяльнісного та особистісного [10, с. 48-49].

Таким чином, в результаті аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури щодо сутності та змісту професійної компетентності морських фахівців професійну компетентність майбутніх морських фахівців ми розглядаємо як стандартизовану сукупність актуальних загальних і спеціальних компетентностей та фахових компетентностей, що є загальними для всіх спеціалізацій спеціальності морського та річкового транспорту, яка дозволяє успішно вирішувати професійні завдання та застосовувати набуті компетентності у професійній діяльності, здатність самостійно приймати рішення та знаходити нестандартні рішення.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентністю підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук.* Київ : «К.І.С.», 2004. С. 47-52.
2. Адам Сю Использование результатов обучения (Using Learning Outcomes UK Bologna Seminar). *Болонский процесс: середина пути !* под ред. В. И. Байденко. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. Российский Новый Университет, 2005. С. 110-151.
3. Мойсеенко С. С. Социально-педагогические условия продолженного профессионального образования морских инженеров : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.08. Калининград, 2004. 337 с.
4. Дулин В. Н. Развитие профессионального опыта морских специалистов в учебно-тренажерных центрах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Калининград, 2006. 110 с.
5. Репин Н. А. Формирование фундаментальной компетентности дипломированных морских специалистов в условиях тренажерных центров : дис. ...

- канд. пед. наук : 13.00.08. Калининград, 2005. 141 с.
6. Черникова И. В. Развитие гражданственности морских специалистов как их профессиональной компетенции : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Калининград, 2007. 186 с.
 7. Скачков Е. Б. Формирование физической культуры как профессиональной компетентности будущих морских специалистов в профориентированном комплексе «морской лицей-морской вуз» : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 - теория и методика профессионального образования. Калининград, 2011. 135 с.
 8. Ліпшиць Л. В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх судноводіїв міжнародних рейсів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2018. 253 с.
 9. Попова О. П. Особливості професійної діяльності майбутніх судноводіїв і сутність їх професійної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, зб. наук, праць / ред. кол. Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 17. С. 353-359.
 10. Дендеренко О. О. Формування професійної компетентності майбутніх суднових механіків у процесі інтеграції природничих і загально технічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 344 с.

Гаврилюк Л. П.,

кандидат біологічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

Снігур А.І.,

студентка 3 курсу спеціальності «Соціальна робота»
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

СПЕЦИФІКА ТЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тендерна проблематика обумовлена патріархально усталеними традиціями, які збереглися у навчально-виховному процесі, у вигляді статево-рольових стереотипів. У сучасному суспільстві статево-рольові стереотипи великою мірою впливають на процес тендерної соціалізації дітей, багато в чому визначаючи його спрямованість. Актуальність дослідження проблеми тендерної соціалізації учнів навчальних класів полягає у важливості даного питання для вдосконалення змісту освіти та процесі виховання, які повинні закладати фундамент неупередженого ставлення до особистості незалежно від її статі. Це допоможе кожному учневі по збутися внутрішніх конфліктів, краще адаптуватись до соціального середовища, сформувані адекватні стосунки з батьками, однолітками як своєї, так і протилежної статі.